

***Pechipogo simplicicornis* (Zerny, 1935) a Catalunya (Lepidoptera: Erebidae, Herminiinae)**

***Pechipogo simplicicornis* (Zerny, 1935) in Catalonia (Lepidoptera: Erebidae, Herminiinae)**

Josep Bellavista¹ & Arcadi Cervelló²

¹Aribau, 233-235, 1r 2a; E-08021 Barcelona
pepbellavista@hotmail.com

²Alcolea, 110, 2n 1a; E-08014 Barcelona
arcadicervello@msn.com

Key words: *Pechipogo simplicicornis*, Erebidae, Herminiinae, Lepidoptera, faunistics, Catalonia, Iberian Peninsula.

En la present nota es dona compte de la troballa al Pirineu català de *Pechipogo simplicicornis* (Zerny, 1935), espècie que resulta nova per a la fauna de Catalunya. Aquest tàxon havia estat confós fins fa pocs anys amb *Herminia crinalis* Treitschke, 1829, que en realitat és un sinònim de *Pechipogo plumigeralis* Hübner, [1825].

P. plumigeralis Hb. és un Herminiinae de distribució mediterraneoasiàtica repartit pel sud i el centre d'Europa, el nord d'Àfrica i el sud-oest d'Àsia (Fibiger *et al.* 2010), i estès per tota la península Ibèrica i les Balears (Calle 1983). En els catàlegs i obres generals anteriors al 1925, aquesta espècie és citada generalment amb el nom d'*Herminia crinalis* Treitschke, 1829 (p. ex., Staudinger & Wocke 1871; Staudinger & Rebel 1901; Spuler 1908; Culot 1913-1917; Seitz 1907-1914), ja que la identitat de *plumigeralis* Hb. no era clara; per exemple, en el catàleg de Staudinger & Wocke (1871), Staudinger recull amb el número 2.022 *Herminia crinalis* Tr., i en una nota de peu de pàgina diu textualment: «*Plumigeralis* Hb. Verz. 315; *Barbalis* Hb. Pyr. 18 sp. *mihi ignota*; exotica?» La sinonímia entre aquests dos tàxons ha estat establerta definitivament per Yela *et al.* (1997).

Per altra banda, la presència a la península Ibèrica d'una espècie amb una aparença externa semblant a *plumigeralis* Hb., però amb les estructures genitàniques molt diferents, ha estat advertida des de la dècada dels setanta per diversos autors (p. ex., Agenjo 1977a; Calle 1983; Yela & Sarto i Monteys 1990), que la citen amb el nom de *Polypogon crinalis* (Treitschke, 1829). Però, com s'ha dit més amunt, *crinalis* Tr. és coespècífica amb *plumigeralis* Hb. I, per tant, la veritable identitat de l'espècie ibèrica anomenada *crinalis* Tr. pels esmentats autors estava per determinar. Aquesta qüestió va ser resolta per Yela *et al.* (1997), que la van identificar com a *Herminia simplicicornis* Zerny, 1935,

descrita de l'Alt Atlas, al Marroc. En aquest darrer treball, *plumigeralis* Hb. és transferit del gènere *Pechipogo* a *Polypogon*, i *simplicicornis* Zny, d'*Herminia* a *Pechipogo*. A Fibiger *et al.* (2010), totes dues espècies són incloses en el gènere *Pechipogo*.

El fet que amb el nom de *crinalis* Tr. hagin estat denominades dues espècies ibèriques diferents implica que les citacions bibliogràfiques s'hagin de considerar amb sentit crític. En principi, totes les citacions de la Península fetes amb anterioritat a l'any 1977 –quan Agenjo (1977a; 1977b) anomena per primer cop *Polypogon crinalis* Tr. la que ha resultat ser *P. simplicicornis* (Zny)– s'han de referir a *plumigeralis* Hb. Per altra banda, fins que Calle (1983) no va representar els dibuixos de la genitàlia del mascle no es podia identificar *H. crinalis* Tr. *sensu* Agenjo; per tant, les citacions fetes entre el 1977 i la publicació de Calle també s'han d'atribuir a *plumigeralis* Hb. Des de la publicació de Calle (1983), *H. crinalis* només ha estat esmentada un cop per Yela (1985), citació que es refereix a *P. simplicicornis* (Zny).

P. simplicicornis (Zny) presenta una distribució atlantomediterrània i és coneguda d'unes quantes localitats del nord d'Àfrica (Marroc i Algèria) i de la península Ibèrica (Yela *et al.* 1997). Aquests autors també l'esmenten dels Carpats romanesos, però, segons Fibiger *et al.* (2010), aquesta citació és errònia.

A la península Ibèrica, a banda de la menció inconcreta a Agenjo (1977a) i la inclusió en el seu catàleg (Agenjo 1977b), *P. simplicicornis* (Zny) ha estat trobada amb certesa a les següents localitats: **Cadís**: San Roque, Almoraida (Fibiger *et al.* 2010); **Guadalajara**: Trillo (Calle *et al.* 1974, citada com a *Zanclognata lunalis* (Scop.); Yela 1985, citada com a *Polypogon crinalis* (Tr.); Yela 1992, citada com a *Pechipogo plumigeralis* Hb.); **Madrid**: Lozoya (Fibiger *et al.* 2010), Miraflores [de la Sierra] (Calle, 1983, citada com a *Polypogon crinalis* (Tr.)); **Màlaga**: Marbella, El Mirador (Fibiger *et al.* 2010).

A més, Calle (1983), en el mapa de distribució de l'espècie, l'assenyala de Portugal i de les províncies d'Osca, d'acord amb la menció d'Abós Castel (1979) de Barbastre; Saragossa, segons una citació de Redondo (1977) de la capital, i Guipúscoa. A parer nostre, aquestes citacions requereixen confirmació, ja que probablement es tracta de confusions amb *plumigeralis* Hb.

Revisant el material classificat com a *P. plumigeralis* Hb. de la col·lecció del segon dels autors d'aquesta nota s'han pogut identificar dos mascles de *P. simplicicornis* (Zny) capturats al Pirineu de Lleida. Aquests exemplars havien estat erròniament atribuïts a *P. plumigeralis* Hb. a Bellavista & Pérez de-Gregorio (1991). Tenint en compte la semblança externa entre totes dues espècies, és probable que hi hagi altres citacions catalanes o ibèriques de *P. plumigeralis* Hb. que corresponguin a *P. simplicicornis* (Zny).

Material estudiat. **Cerdanya**: Balneari de Senillers, terme municipal de Lles de Cerdanya (1.095 m; 31TCG99), 1♂, 28.VI.1986 (Arcadi Cervelló *leg.*; Josep Bellavista det.). **Pallars Sobirà**: Àreu, terme municipal d'Alins (1.219 m; 31TCH61), 1♂, 30.VII.1988 (Arcadi Cervelló *leg.*; Josep Bellavista det., prep. gen.: 13.009).

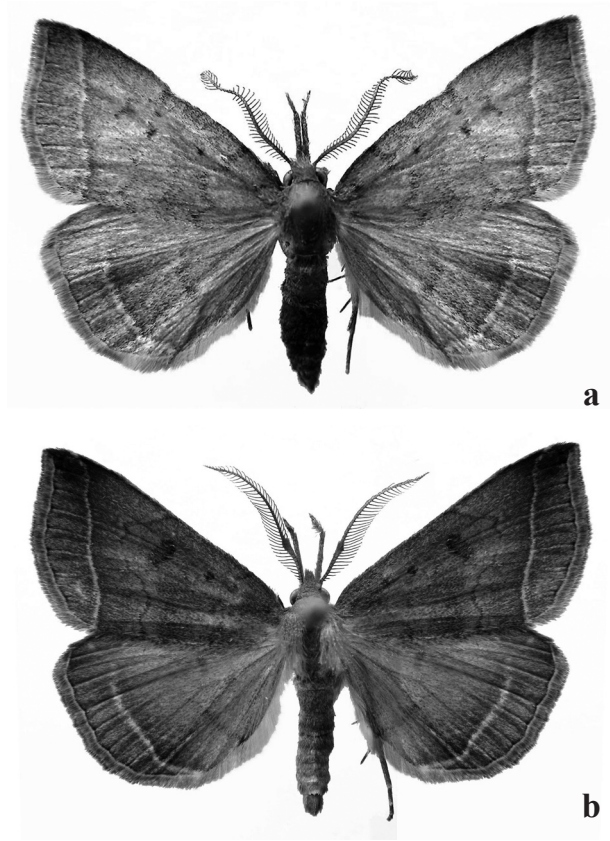

Fig. 1 Exemplar de *Pechipogo simplicicornis* (Zerny, 1935), capturat a Lles de Cerdanya (a), i exemplar de *P. plumigeralis* Hübner, [1825] (b).

P. plumigeralis (Hb.) i *P. simplicicornis* (Zny) (fig. 1) es poden separar fàcilment per les diferències a les genitàlies tant en els mascles com en les femelles. Podem trobar representades aquestes estructures de les dues espècies a Yela *et al.* (1997) i a Fibiger *et al.* (2010). Els mascles també es poden distingir per la presència d'un nòdul a les antenes de la primera espècie, que manca a la segona (fig. 2).

Els primers estadis de *P. simplicicornis* (Zny) no han estat descrits i es desconeixen les plantes nutrícies de les erugues. Els adults volen en una única generació entre mitjans de juny i finals d'agost. Té preferència pels boscos de ribera.

S'ha d'agrair al company Ramon Macià les fotografies que acompanyen aquesta nota.

Fig. 2 Detall de les antenes de *Pechipogo simplicicornis* (Zerny, 1935) (a) i *P. plumigeralis* Hübner, [1825] (b).

Referències bibliogràfiques

- Abós Castel, F. 1979. Lepidópteros de la provincia de Huesca. II.-. Lepidópteros heteróceros de los alrededores de Barbastro. *SHILAP Revista lepid.*, 6(24)(1978): 311-315.
- Agenjo, R. 1977a. Sobre la tesis doctoral de D. José Amador de la Calle: «Los Noctuidae españoles. Fenología de los Noctuidae del sur de Madrid y norte de Toledo» (Lepidoptera, Heterocera). *Graellsia*, 31(1975): 49-59.
- Agenjo, R. 1977b. Catálogo ordenador de los lepidópteros de España. Quinquagésimo novena familia. Noctuidae (segunda edición). *Graellsia*, 32(1976), suplemento 26 pp.
- Bellavista, J. & Pérez De-Gregorio, J.J. 1991. Els Herminiinae i Hypeninae de Catalunya i Balears (Lepidoptera: Noctuidae). *Treb. Soc. Cat. Lep.*, 11(1990-1991): 13-42.
- Calle, J.A. 1983. *Noctuidos españoles*. 430 pp., 56 pl. Boletín del Servicio de Defensa contra Plagas e Inspección Fitopatológica. Fuera de serie, 1(1982). Dirección General de la Producción Agraria, Madrid.
- Calle, J. A., Yela, J. L. & Motta C. 1974. Los Noctuidae de Trillo y sus alrededores (Guadalajara). *SHILAP Revista lepid.*, 2(6): 132-146.
- Culot, J. 1913-1917. *Noctuelles et Géomètres d'Europe. Première Partie, Noctuelles*. vol. II. 243 pp., 42 pl. Imp. Oberthür. Genève.
- Fibiger, M., Ronkay, L., Yela, J.L. & Zilli, A. 2010. Rivulinae, Boletobiinae, Hypenodinae, Araepterinae, Eublemminae, Herminiinae, Hypeninae, Phytometrinae, Euteliinae, and Micronoctuidae. Including Supplement to volumes 1-11. *Noctuidae Europaeae*. Vol. 12. 451 pp. Entomological Press. Sorø.

- Redondo, R. 1977. Lepidoptera Caesaraugustana (Capturas de lepidópteros en Zaragoza y su provincia). *Graellsia*, 32(1976): 93-166.
- Seitz, A. (ed.) 1907-1914. *Die Gross-Schmetterlinge der Erde*: 3. 511 pp., 75 pl. Alfred Kernen. Stuttgart.
- Spuler, A. 1908. *Die Schmetterlinge Europas*. I. A-C + cxxviii + 385 pp. E. Schweserzbarsche Verlagbuchhandlung. Stuttgart.
- Staudinger, O. & Wocke, M. F., 1871. *Catalog der Lepidopteren des europaischen Faunengebietes*. xxxviii + 426 pp. Dresden.
- Staudinger, O. & Rebel, H. 1901. *Catalog der Lepidopteren des paläarktischen Faunengebietes*. xxx + 411 pp. Friedlander & Sohn. Berlin.
- Yela, J. L. 1985. Adiciones y rectificaciones sobre los Noctuidae de Trillo (Guadalajara). *Orthosia opima* (Hb.), especie nueva para la Península Ibérica. *SHILAP Revta lepid.*, 12(48)(1984): 279-289.
- Yela, J.L. 1992. *Los noctuidos (Lepidoptera) de la Alcarria (España central) y su relación con las principales formaciones vegetales de porte arbóreo*. 569 pp. Dirección General de Sanidad de la Producción Agraria. Subdirección General de Sanidad Vegetal. Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación, Madrid.
- Yela, J.L., Honey, M.R. & Ronkay, L. 1997. The identity and systematic placement of *Pechipogo plumigeralis* Hübner [1825], *Herminia crinalis* Treitschke, 1829 and *H. simplicicornis* Zerny, 1835 (Lepidoptera: Noctuidae, Herminiinae). *Ent. scand.*, 28: 189-197.
- Yela J.L. & Sarto i Monteys, V. 1990. Lista sistemática de los Noctuidos del área iberoibalear: revisión crítica y puesta al día (Insecta: Lepidoptera, Noctuidae). *SHILAP Revta lepid.*, 18(69): 13-71.

Data de recepció: 18 de novembre de 2013

Data d'acceptació: 19 de novembre de 2013